

Реч за свети Климент

Григор Ст. Пърличев

към 1869 г., Охрид

Слово на Григор Пърличев дръжано в Охрид скоро след въвеждането на български в училищата в града (1868 г.). До 1868 г. Пърличев е гръцки учител в града, но редом с това и водач на движението за изхвърляне на гръцкия от църквата и училището и заменянето му с български. Словото е обнародвано от Кирил Пърличев (революционер на ВМОРО и син на Григор Пърличев) в „Македонски преглед“, година IV, кн. 2, с. 118 - 121 (1928, София)

Паметъ праведника съ похвалами.

Какви вѣнци приличать на Св. Климента? Съ кои похвалны пѣсни можемъ да почетемъ Св. Климента? Кой языкъ може да изскаже великы-гѣ трудове на Св. Климента?

Риториката? — Ако и да стигне до най-високата степен на съвършенството си, тѣй чтото да дига камени и дървя, не ке може никога да го похвали достойно и както му прилича. Чудесата на Св. Климента сж дѣло, а словата наши сж сѣнка. Чудесата на Св. Климента се слушать, се виждать, пишать; а словата наши вѣтъръ гы вѣе. Чудесата на Св. Климента сж тѣло, а словата наши сж слабо и тъмно изобретение на тѣлото. Чудесата на Св. Климента звучать по четиритѣ стърны на свѣтътъ, а словата наши сж ограничени отъ четири зиDOI. Надали ке чуете мой слабый гласъ! Не оти Св. Климентъ има нужда отъ похвалы; не оти може нѣкой да го достойно похвали; но длѣжни сме да го хвалимъ како можемъ и колко допуца врѣмето и мѣстото. Добринж-тж трѣбва да ѡ сла-вятъ и прѣклонени старци и младенци что цицать. „Изъ устѣ младенець и ссущихъ съвършилъ еси хвалу.“ Добродѣтелнитѣ мжжи сж образи божии на земжтя. Когато се славить името на святыитѣ, тогава се славить и името на самого Бога ; тогава и частната добрина се укрѣпява, а лошината губи държавжтж си.

Охъ! колко съмь радостенъ оти ката година съ сърдце празнуваме Св. Климента! оти и во радости, и во жалбы въ устытѣ ваши звучи името Св. Климентъ и пакъ Свети Климентъ! Св. Климентъ отбранъ божий ссждъ; отбранъ мегю вситѣ святы что аресале на Бога. Святи Климентъ — Охридскый Святитель, който съ постъ и съ трудъ извърши великы подвизы. Святи Климентъ, който довърши прѣводѣтъ на священнытѣ писанія, който Св. Св. Кирилъ и Методій не довършиха. Святи Климентъ — високоученъ и святъ писатель. Святи Климентъ, който каза: въ Охридъ да стане свѣтло, и стана свѣтло, зачтото понапрѣдъ бѣхме во страшень мракъ и тъмнинж, Святи Климентъ — безсонно неуморенъ списатель, Святи Климентъ — неоторимъ прповѣдникъ на святжтж Христовж вѣрж. Святи Климентъ — прѣчестенъ кръститель на безброины Български души. Святи Климентъ — изумително — чудесенъ святець, който разпърснж мракѣтъ на идолопоклонството. Св. Климентъ всемирны учитель, како да не бѣше отъ земжвж ; како да бѣше пратенъ отнебо за да прогласи словото божие. Св. Климентъ, който съ тржбата си огласи земжтж, утвърди царството божие и опрета діавола въ най-гжбокытѣ мѣста на геенжтж. Св. Климентъ — стълпъ и дирекъ на православнжтж църквж. Св. Климентъ несравненно Богомждъръ и плодовитъ чудотворецъ. Святи Климетъ — свѣтозарно сълнце за славянытѣ. Св. Климентъ — безсмъртно блаженный, който покри небето съ славжтж си. Св. Климентъ, който нанебо е равенъ съ дванадесетѣтъ святи Апостолы.

Св. Климентъ, който стои надесно отъ Йисуса Христа, който чрѣзь него най-ясно доказва, че слово е Богъ; и пакъ и пакъ да кажемъ, че Слово е Богъ.

Въ общѣ не можеме да намѣриме думы и мислы, съ които да похвалиме Святаго Климента както трѣбва. При томъ и обстоятелствата не ни допусчатъ да продължаваме.

Но за да оцѣните подобро свѣтецътъ когото празнуваме, трѣбва да си припомните какви бѣха нишитѣ дѣдове когато се учехъ по св. Климентовыѣ книги, писаны во нашъ языкъ, а послѣ какви станяхъ, кога захватихъ да се учатъ по чуждый языкъ. Прѣдъ деветъ вѣкове въ Охридъ бѣше страшень мракъ. Дойде св. Климентъ съ книгыѣ си, захвати да учи, и вчасъ мракътъ липса, и станъ свѣтлина. Послѣ ны покорихъ гърцитѣ подъ властьтъ си, изгориха Българскыѣ книги колко можехъ и колко найдохъ, и ни казахъ: учѣте сега гърцкый. Тогава дѣдоветѣ наши сакахъ некехъ, захванахъ отъ Алфа да си учатъ по гърцкы. Что станъ. Вчасъ свѣтлината липса; и мракътъ пакъ поплати и се воцари. Какъвъ мракъ! Пърстъ прѣдъ око не се гледаше. Почти никой българинъ неможеше ничто да се научи. Даже и се срамахме да се нарѣчеме българини; зачтото името ни бѣше излѣгло лошо. Ны выкахъ *χονδροκέφαλοι*, „дебелоглавы“. Че кой човѣкъ въ цѣлыя свѣтъ може да напрѣдне малумногу съ чуждый языкъ?

Най послѣ съ помощьтъ на Бога и на Св. Климента, се разбудихте, испѣдихте чуждѣйть языкъ, и заповѣдахте на децата си да се учатъ по майчинъ языкъ. Това чудо како станъ? Вы сами знаете: то станъ съ страшны жертвы и харджоѣ, съ жалбы, съ слзы и плачоѣ, съ хапсаны прангы и истинтацы. За народно добро богаты куки осиромашѣхъ. Всичко това зашто станъ? То станъ за любовьта на святаго Климента и на книгыѣ му.

Сега кажете милі мои братія: Вашето ли ученіе по чуждѣи языкъ бѣше подобро? Въпросьтъ е важень и трѣбва отговоръ. Престѣте ми да Ви кажъ че ные бѣхме папагали, а чедата наши станяхъ славеи. Както и да е, прогледнахме малко съ едно око. А ако имаме любовь и съгласіе, нашитѣ очи ке гледатъ какъ очи соколови.

Можехме ли ные да направимъ това чудо? Не?

Кой го направи? — Го направи свети Климентъ.

Кажѣте вѣчная му память.